

SKYDDSAVDELNINGEN

Kamil Bialas
0226-64 58 03
kamil.bialas@avesta.se

Allmänna delen av kommunens plan för räddningsinsatser för Seco Tools AB i Fagersta

enligt Lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor

Upprättad 2020-11-04 av:

Godkänd 2020-12-17 av:

Kamil Bialas
2:e Stf Räddningschef

Förbundsdirectionen

Allmänt om kommunens plan för räddningsinsatser

Lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor delar upp verksamheter där risk för allvariga kemikalieolyckor föreligger i en lägre och en högre kravnivå, beroende på vilka farliga ämnen som hanteras och i vilka mängder.

Den lägre kravnivån innebär att företaget är skyldigt att göra en anmälan kompletterat med en beskrivning hur verksamheten kan förebygga riskerna för en allvarig kemikalieolycka, till länsstyrelsen. Dessutom är verksamhetsutövaren skyldig att skapa ett handlingsprogram för att på motsvarande sätt förebygga allvariga kemikalieolyckor.

Seco Tools AB tillhör den högre kravnivån vilket innebär att det dessutom måste redovisa en säkerhetsrapport som skall förnyas vart femte år eller vid större förändringar. Säkerhetsrapporten beskriver verksamheten, verksamhetens riskprofil, farliga ämnen, handlingsplan samt en intern nödlägesberedskap vid en allvarig kemikalieolycka.

Utöver det, åläggs enligt *Förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor* kommunen att upprätta en plan för räddningsinsatser för verksamheter som tillhör den högre kravnivån, av vilken anledning föreliggande plan har tagits fram. Planens innehåll följer *Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor (MSBFS 2015:8)*.

Seco Tools AB hamnar på den högre kravnivån på grund av hanteringen av hårdmetallpulver innehållande Volframkarbid och Kobolt och finns även upptaget som farlig verksamhet enligt 2 kap § 4 i *Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor*.

Den kommunala planen för räddningsinsats skall presenteras för allmänheten genom utställning för att allmänheten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på planen, vilket är ett krav i *Förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor*. Därefter fastslås den i direktionen för Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund.

Planen för räddningsinsats skall förnyas vart tredje år eller när det annars till följd av ändrade förhållanden finns anledning därtill.

För att säkerställa planens funktion och ändamålsenlighet skall den övas minst vart tredje år.

Planen för räddningsinsats gäller från och med 2020-12-20.

Beskrivning av Seco Tools AB

Företaget ligger i Hyttbäckens industriområde i Fagersta och tillverkar verktyg för skärande bearbetning. Produktionen pågår dygnet runt året om vilket innebär en ständig hantering av kemikalier, det finns alltid specialutbildad personal på plats för att övervaka verksamheten.

Vilka kemikalier hanteras vid Seco Tools AB?

I produktionen är det framförallt hårdmetallpulver innehållande volframkarbid och kobolt som innebär risker men även gasol, etanol, titantetraklorid samt vätgas används i produktionen.

Hårdmetallpulvret används tillsammans med kobolt som råmaterial till tillverkningen av skär. Vätgasen används för att under tillverkningsprocessen sintra skären i speciella vätgasugnar. Vätgasen transporteras genom rörledningar från Linde Gas AB anläggning i Hyttbäcken. Vätgasen i transportledningarna transporteras i gasfas in till ugnarna.

Etanol används som blandvätska vid krossning av hårdmetallpulvret till önskad storlek. Hanteringen av etanol sker endast i utrymmen som är speciellt klassade för att hantera brandfarliga varor.

Titantetraklorid tillsätts i små mängder i vissa steg i processen för att få önskvärda materialegenskaper.

De aktuella kemikaliernas egenskaper redovisas nedan:

Etanol

Etanol (sprit) är vid rumstemperatur en vätska. Vätskan är färglös men avger en skarp spritdoft. Vätskan är dock mycket lättflyktig (gasmoln bildas lätt). Etanol är en polär vätska, d.v.s. helt blandbar med vatten. Gasen som bildas är tyngre än luft (1,6 ggr) vilket innebär att eventuella gasmoln samlas i låglänta områden, exempelvis källare eller brunnar.

Största risk: Brand- och explosionsfara

Gasol

Gasol är en färglös och luktlös gas (dock tillsätts ett illaluktande tillsatsämne för att man ska bli uppmärksam på läckage). Gasolen är mycket brandfarlig och bildar explosiva gasblandningar tillsammans med luft. Den förvaras under tryck (7 bar vid 15 grader C) och är då i vätskeform i behållaren (s.k. tryckkondenserad gas). Utanför behållaren, är den i gasform och är då dubbelt så tung som luft varför den har en benägenhet att ansamlas i lågt liggande områden. Gasol är ett handelsnamn och består vanligen av 95 % propan och små mängder etan, propen och isobutan samt ett illaluktande tillsatsämne.

Största risk: Brand- och explosionsfara

Hårdmetallpulver

Hårdmetallpulvret som används i produktionen är en blandning mellan volframkarbid, kobolt och nickel. Blandningen är ett fast metalliskt pulver. Pulvret är giftigt vid inandning och misstänks ge upphov till cancer. Pulvret är allergiframkallande och kan framkalla astmasymptom.

Största risk: Miljöskador samt förgiftning

Kobolt

Kobolt är ett fast metallpulver med en svart färg. Kobolt är helt luktlös. Vid brand i Koboltpulver bildas gaser som är mycket giftiga. Koboltpulver som kommer ut i grundvatten eller vattendrag eller mark orsakar miljöskador.

Största risk: Miljöskador och vid brand förgiftning.

Titantetraklorid

Titantetraklorid är en svagt guldfärgad eller färglös vätska med skarpt stickande lukt. Vätskan är lättflyktig (gasmoln bildas lätt). Gasen som bildas är mycket tyngre än luft (6,6 ggr). Detta innebär att den kommer samlas längs marken eller i låglänta utrymmen. Vätskan och gaserna är giftiga och frätande. Vätskan reagerar mycket kraftigt med vatten och avger då klorgas vilket är mycket giftigt. Den avger även väteklorid som är en frätande och giftig gas.

Största risk: Frätskada, förgiftning och häftig kemisk reaktion.

Vätgas

Brännbar, luktlös gas som är olöslig i vatten. Gasen är mycket lätt och kan tillsammans med luft ge explosiva blandningar.

Största risk: Brand- och explosionsfara.

Vilka allvarliga kemikalieolyckor med de aktuella kemikalierna är troliga?

Allvarliga kemikalieolyckor beror oftast på större okontrollerade utsläpp t.ex. vid lossning eller på grund av rörbrott eller cistern-/kärlhaveri.

Seco Tools AB är klassat som Sevesoanläggning framförallt på grund av hanteringen av koboltpulver, pulvret påverkar miljön men är en mycket liten akut risk för människor. Däremot skulle större läckage av titantetraklorid kunna orsaka skada på tredje man.

Det värsta scenario som man kan tänka sig är att det uppstår ett läckage av titanteraklorid som vid kontakt med luft eller vatten bildar saltsyra i finfördelade droppar. Detta moln kan under ogynnsamma förutsättningar spridas så att risker uppstår för tredje man.

Ett sådant scenario är mycket osannolikt men om det skulle inträffa kommer det att betraktas som en svår olycka. De flesta kemikalieolyckor är mindre till omfattning och ger ingen påverkan på omgivningen utanför verksamheten, men i extremfall skulle en olycka kunna medföra risk för allmänheten (förgiftning/frätskador i det här fallet).

Hur larmas kommunens räddningstjänst vid en allvarlig kemikalieolycka?

Vid en allvarlig kemikalieolycka, kommer utalarmeringen av kommunens räddningstjänst ske som vanligt via SOS Alarm i Örebro, efter ett 112-samtal. Räddningsåtgöraren på SOS är samplacerad med ledningsfunktionerna i Räddningsregion Bergslagen som sköter den övergripande bakre ledningen av alla insatser inom räddningsregionen inklusive de inom Fagersta kommun.

Är kommunen tillräckligt rustad för att kunna hantera en allvarlig kemikalieolycka?

Den kommunala räddningstjänsten inom Fagersta, Norberg, Avesta och Hedemora kommuner utövas av Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund, kallat SDR (se även bilagan). SDR har en grundläggande egen förmåga att genomföra insatser vid olyckor som involverar farliga

kemikalier. Den närmaste räddningsstyrkan i Fagersta tätort består vardagar dagtid av heltidsanställd personal med ett befäl och fyra brandmän samt en dygnet-runt-styrka (deltidsbrandmän) bestående av ett befäl och fyra brandmän. Båda styrkorna har förmåga att genomföra både rök- och kemdykarinsatser.

Räddningstjänsten kommer även att få hjälp av Seco Tools specialutbildade personal på plats (s.k. vägvisare).

Vilka räddningsresurser kommer larmas ut och hur kommer de ledas vid en allvarlig kemikalieolycka i Fagersta?

Vid larm om allvarlig kemikalieolycka i Fagersta, kommer styrkorna i Fagersta, Norberg (deltid) och Avesta (heltid) att larmas i första skede. Kemdykarkompetens finns i Fagersta och Avesta och deras uppgift blir att livrädda, säkra och sanera platsen. Vid en omfattande och långvarig kemikalieolycka, kommer fler resurser behöva larmas. Den övergripande ledningen inklusive den av eventuellt andra samtidigt pågående räddningsinsatser och all utalarmering inklusive den av förstärkningsresurserna utanför den egna organisationen sköts inom SDR av Räddningsregionen Bergslagen.

Den skadeplatsnära räddningsledningen kommer skötas av räddningsledare på plats, troligast Regional Insatsledare Södra Dalarna alternativt Regional Insatsledare Örebro, med eventuella andra beslutsstöd och i samverkan med polisens och ambulansens ledningsfunktioner.

Vad blir räddningstjänstens åtgärder vid en allvarlig kemikalieolycka?

Beroende på olyckstyp, kommer räddningstjänsten fokusera på något eller flera av följande: livräddning, sanering av drabbade, tätning av läckage, brandsläckning, utrymning av människor i riskzonen.

Vid fara för allmänheten kommer räddningsledningen fatta beslut om inrymning (att man ska hålla sig inomhus) eller utrymning (att man skyndsamt lämnar området). Informationen sker via s.k. VMA (se nedan) samt räddningstjänst- och polispersonal på plats.

Hur kommer samverkan med andra myndigheter ske vid en allvarlig olycka?

Samverkan med myndigheter och resurser på skadeplatsen (t.ex. polis, sjukvård, företagets ledning) kommer främst åligger räddningsledaren. Kontakt med övriga aktörer åligger bakre ledning (larmbefäl- och vakthavande befäl samt eventuell stab) i samråd med räddningsledaren.

Hur kommer allmänheten och närliggande verksamheter informeras vid en allvarlig kemikalieolycka?

Allmänheten i kommunens tätort samt närliggande företag och verksamheter kommer vid behov varnas via ett varnings- och informationssystem, "Viktigt Meddelande till Allmänheten" (VMA). Viktigt meddelande kan aktiveras på räddningsledningens begäran av SOS Alarm eller på brandstation i Fagersta vid fara för liv eller hälsa.

Om ett VMA aktiveras ska man:

1. Gå inomhus.
2. Stänga alla fönster och om möjligt även ventilationen.
3. Lyssna på radion (radio P4 Västmanland).
4. Avvakta mer information.

Kommunen ansvarar för att allmänheten som kan komma att beröras av en olycka på objektet får information om riskerna och hur man ska agera vid olycka. Information sker på företagets bekostnad och skall ges minst vart femte år.

Kommer andra stater behöva informeras vid en allvarlig kemikalieolycka i Fagersta?

Om effekterna av en olyckshändelse på Seco Tools AB skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet. Detta är dock inte relevant för någon tänkbar kemikalieolycka på Seco Tools.

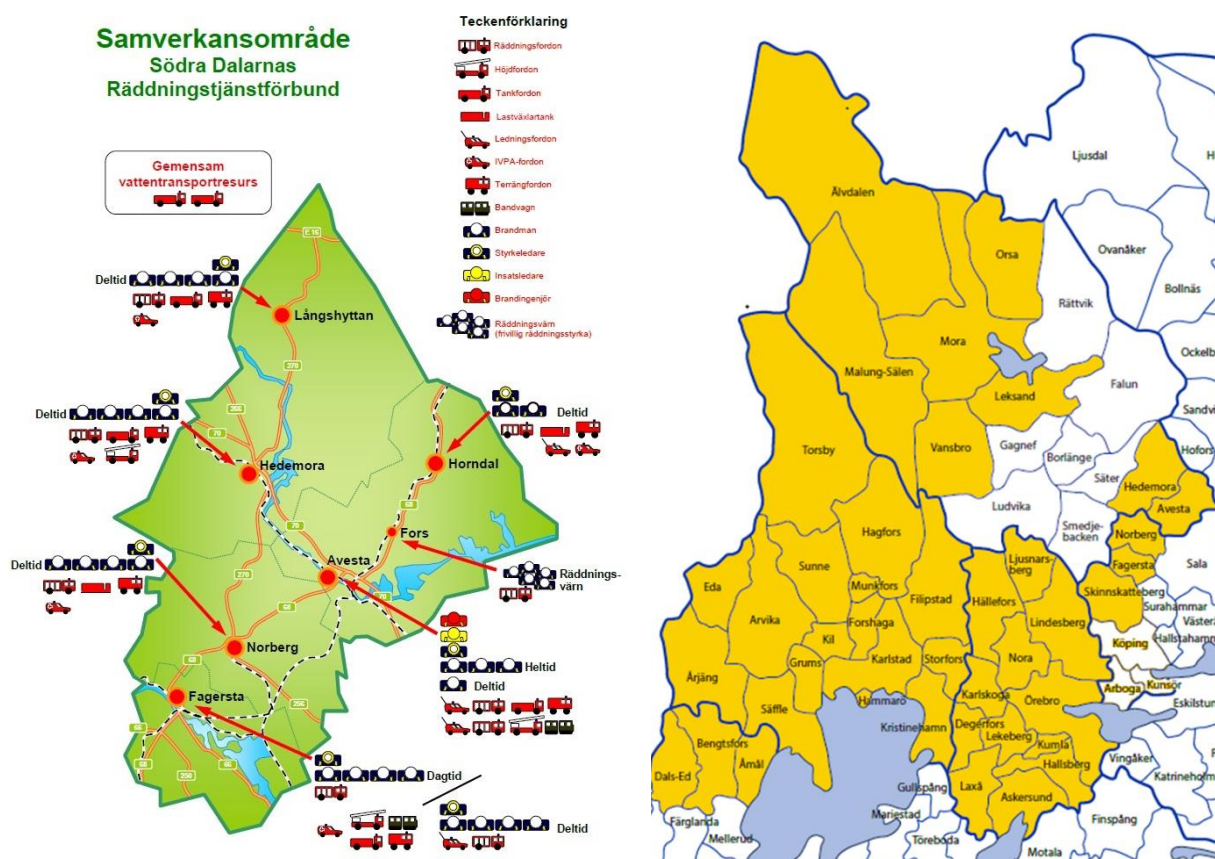
Kamil Bialas
Stf Räddningschef

Bilaga – Hur är räddningstjänsten i Fagersta kommun organiserad?

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund (SDR) utövar kommunal räddningstjänst i kommunerna Avesta, Hedemora, Fagersta och Norberg. SDR består av en heltidsstation, fem deltidstationer och ett räddningsvårn, med sammanlagt ca 144 anställda, varav minst 30 i jour eller beredskap enligt nedan. SDR ingår i Räddningsregion Bergslagen (RRB) som är en gemensam operativ ledningsorganisation för räddningstjänsterna i Värmlands län, Örebro län och delar av Dalarna, Västra Götaland och Västmanland. Den bakre ledningen inklusive bl.a. stöd till räddningsledaren på plats, utalarmering av Räddningsregionens samtliga resurser (110 stationer) samt begäran av förstärkning från omkringliggande räddningsorganisationer sker från ledningscentralen på brandstationen i Örebro, samlokaliserad med SOS Alarm.

Resurserna inom Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund (till vänster) och de ingående kommunerna i Räddningsregion Bergslagen (till höger).